

kötelességek közt őrlődő fiú lelki életéről rajzolt pontos folyamatabrája miatt érdemes a figyelemre.

SOÓS TAMÁS DÉNES

Ég és jég között \ \

La glace et le ciel – francia, 2015. Rendezte és írta: **Luc Jaquet**. Kép: **Stéphane Martin**. Zene: **Cyrille Aufort**. Gyártó: **Wild Touch / Eskwad / Pathé**. Forgalmazó: **Vertigo Média**. *Feliratos*. 89 perc.

Az *Ég és jég között* tökéletes példája annak, hogy kell egy nagyon fontos témát és egy fantasztikus életutat üres heroizmusba és túlzott stilizációba fojtani. A klímaváltozás kétségtelenül korunk egyik központi problémája, a 83 éves Claude Lorius pedig a kérdéskör kulcsfontosságú kutatójának számít. Az ő lehetetlen pályafutását mutatja be alaposan Luc Jaquet dokumentumfilmje: archív felvételeken követhetjük végig, hogyan indult az egyetemista Lorius élete első sarkközi expedíciójára az 50-es években, miként élte túl az ádáz körülményeket, majd szeretett bele a jeges kontinensbe és fejlesztette ki azt a különleges eljárást, amellyel napra pontosan képes megmondani, hány fok volt több százezer évvel ezelőtt. Ezt követően vált a francia kutató a klímaváltozás elleni küzdelem egyik korai

Macondo

Macondo – osztrák, 2014. Rendezte és írta: **Sudabeh Mortezaei**. Kép: **Klemens Hufnagl**. Szereplők: **Ramasan Minkailov** (Ramasan), **Aslan Elbiev** (Isa), **Kheda Gazieva** (Aminat). Gyártó: **FreibeuterFilm / ORF Film/Fernseh-Abkommen**. Forgalmazó: **Klorofilm**. *Feliratos*. 98 perc.

Manapság közel kétezren élnek azon a csecsenek által Macondónak nevezett lakótelepen, amely az ötvenes évek óta nyújt átmeneti szállást az Ausztriába érkező menekülteknek. A leélt, paneles közeg határsáv Nyugat és Kelet, civilizáció és vadon között, ahol a menekültstátuszért folyamodók igyekeznek boldogulni és szórtanul belesimulni az osztrák társadalomba. Itt lézeng hűgaival és a környezetet előszeretettel rongáló barátaival a fiatal Ramasan, kinek apja csecsen lázadóként halt hősi halált, anyja pedig melankóliába és a napi robotba temetkezik, így aztán a családfenntartás felelőssége is Ramasanra hárul.

Mint a *Dheepan*, úgy a *Macondo* is belülről, kiszolgáltatott emberek bőrén keresztül érzékelteti a menekülttapasztalatot, de nem az integráció örök kérdésére futtatja ki történetét. Sudabeh Mortezaei a *coming of age*-sztorik hagyományaihoz illeszkedve inkább azt firtatja, hogyan formálnak személyiséggé egy tizenéves gyereket az őt ért benyomások, hatások, traumák. Mi a súlya például a fiút 11 évesen már felnőttnek tekintő és a muszlim vallás tekintélyelvűségét továbbadó csecsen kultúrának, a bosszú vagy a család megóvása felé vezetnek-e a példaképek tekintett felnőttek szavai, s milyen rémálommá csomósodnak a hazából való elmenekülés élményei.

Az integráció végül a film stílusában, és nem a menekültek közösségében valósul meg, ahol még a gyerekek között, a foci pályán is újratermelődik a rasszizmus és a szegregáció. A *Macondót* író és rendező Sudabeh Mortezaei maga is tizenévesen települt át családjával Iránból Ausztriába, s első játékfilmjében természetes

könnyedséggel olvad össze az osztrák dokumentarizmus, az európai művészfilm és az iráni modernizmus hagyománya. Hiszen míg a kószálása során a társadalom visszasságait megpillantó gyerekszereplő a *Hol a barátom házáat* vagy *A fehér léggömböt* idézi fel, addig az őt követő, hosszan kitarított kézikamerázások az európai művészmozik régóta (el)használt nyelvét mutatják meglepően frissnek és hatásosnak. Egyszerre fontos és hatásos film tehát a *Macondo*, amely főként a kulturális minták és

szószólójává, az Antarktisz jégpáncélja után tévéstúdiókban is megküzdve a tudományos igazságért.

A film fő gyengesége, hogy nem elégszik meg az erős történettel. Jaquet ezúttal sem képes az alapanyagra bízni magát, így lépten-nyomon dalgályos zenével és patetikus narrációval támogatja meg a Lorius kalandjait megörökítő Super 8-as felvételeket. Ráadásul hozzácsap még egy jelenkori szálat is, ahol az öreg kutató heroikus pózokban mereng az emberiség sorsáról a kietlen sarkkörüi tájakon, ezzel nemcsak véglegesen modorossá téve a filmet, de unalmasan bölcs szuperhőssé stilizálva izgalmas életet élő főhősét. Persze Jaquet korábban is mintha arra hajlott volna, hogy a dokumentumfilmek Zack Snyderre legyenek. Már az Oscar-díjas *Pingvinek vándorlásában* sem tudott a téma és a gyönyörű természetképek önerejére hagyatkozni, azóta pedig csak tovább fokozta a stilizációt céltuzatos természetfilmjeiben. A *Volt egyszer egy erdő*-ben az őserdők kipusztításának veszélyeire, ezúttal a globális felmelegedés beláthatatlan következményeire figyelmeztet, de mindkét esetben jobban épít az érzelmek felkorbácsolására, mint a probléma megértésére.

JANKOVICS MÁRTON

A kincs

Comoara – román-francia, 2015. Rendezte és írta: **Corneliu Porumboiu**. Kép: **Tudor Mircae**. Szereplők: **Toma Cuzin** (Costi), **Adrian Purcari**, **Corneliu Cozmel** (Cornel), **Dan Chiriac** (Lica). Gyártó: **42km Film**. Forgalmazó: **Cirko Film Kft. Feliratos**. 89 perc.

A román új hullám a kezdetektől fogva precíz koncepciók mentén kidolgozott, intellektuális filmeket termelt ki, de öntudatosságával, absztrakt ideákhoz való vonzódásával Corneliu Porumboiu még ebből a mezőnyből is kiemelkedni látszik. A *Volt-e vagy sem?* a román történelmi emlékezet sajátosságait boncolgatta a hétköznapi abszurd prizmáján keresztül, míg a *Rendészet*, *nyelvészet* szó szerint a törvény betűjét járta körbe, hasonlóan fanyar hangvételben.

Néhány balul sikerült kitérőt követően *A kincsel* ugyanott folytatódik az életmű, de Porumboiu ezúttal még a korábbiaknál is kevésbé enged filmjét skatulyákba szorítani. Most is a múltba próbál leásni, és nem csak átvitt értelemben: két főszereplője a nagyapától örökölt ingatlan kertjét túrja fel elrejtett kincsek reményében. Az egy nap egy éjszaka játszódó történet során az unoka elmondásából

megismerjük a ház eseménydús múltját (volt német és szovjet tulajdonban is, óvodaként, istállóként és éjszakai lokálként is funkcionált), de ezekkel az elejtett mondatokkal Porumboiu nem akar semmilyen fajsúlyos állítást tenni.

Amikor kiderül, hogy a földben talált kincseket a román állam lefoglalhatja magának a „nemzeti örökség” védelmére hivatkozva, és be is futnak a rend őrei, joggal számíthatunk rá, hogy a *Rendészet*, *nyelvészet* után szabadon ismét a kismember és a hatalom egyenlőtlen küzdelmének leszünk tanúi – Porumboiu mégsem üti le a kínálkozó ziccet. Hiába váránk azt is, hogy a két kincskereső a kapzsiságtól elvakítva egymás ellen forduljon, a rendező a film elején felvetett Robin Hood-motívumot továbbgondolva egy váratlan csattanóval zárja le a történetet. Nyitottsága, a cseh iskolát idéző fanyar humora teszi figyelemre méltóvá *A kincset*, cselekménye, alapötlete azonban csak félórára van hitelesítve; rövidfilmként üdítően frappáns lenne, egészestés produkcióknak túlonatult vontatott.

BASKI SÁNDOR

Lépcsőházi történetek

Asphalte – francia, 2015. Rendezte és írta: **Samuel Benchetrit**. Kép: **Pierre Aim**. Zene: **raphael**. Szereplők: **Isabelle Huppert** (Jeanne),

Gustave Kervern (Sterkowicz), **Tassadit Mandi** (Hamida), **Michael Pitt** (John), **Valérie Bruni Tedeschi**. Gyártó: **La Camera Deluxe / Maje Productions**. Forgalmazó: **Cirko Film Kft. Feliratos**. 100 perc.

A helyszín Franciaország. Egy Avalaha talán szebb napokat látott kültelki bérházba csöppenünk, valaha talán szebb napokat látott emberek közé. Ha a lift fel is mondta a szolgálatot, a demokrácia azért még működik, a nyitó jelenet lakógyűlésén csupán egyetlen fickó tiltakozik a javítási munkálatok és a közösen viselt költségek ellen, aki felmentést is kap, azaz a feltétellel, hogy nem használhatja a liftet. Ha csak annyit adna Samuel Benchetrit filmje, amennyit a felütés ígér, egy kellő önkritikával és szatirikus humorról tált problémaboncoló európai drámát, már akkor is elégedettek lennénk, de ennél sokkal többet tartogat a *Lépcsőházi történetek*.

A liftjavítás ellen tiltakozó lakó például lesérül és kerekesszékebe kényszerül, hogy azután előre megfontolt szándékkal illegális lifthasználóvá, álfőtőssé és egy éjszakai műszakos kórházi nővér cigiszüneteinek hősszerelmesévé váljon. Egy magányos és anyahiányos kamasz szomszédjába az egykor ünnepelt, most válságba került gyönyörű színésznő (Isabelle Huppert) költözik, az algíri bevándorló asszony pedig bör-

tönbüntetését töltő egyetlen fia helyett egy amerikai űrhajóst kap ajándékba az égből (és a NASA-tól). Kapcsolatok kötődnek, magányok oldódnak, a szétgraffított falak cinkosan rámosolyognak a házban felbukkanó érzelmekre, a főleg szűk, izoláló belső tereket mutató statikus beállításokat az antigravitációs teret idéző, fizikailag és tudatilag is eloldozó gépmozgások lágyítják, a realizmust átszövi a poézis, a városi legendákból emberszabású, abszurd mítoszok szövődnek. Samuel Benchetrit a legvégén nézője orrára koppint, hogy ugye nem hittél mindent el? De még ezt is azzal a filmnyelvi tudatossággal, minden hőse iránt táplált szeretettel és a meséhez való vonzódással teszi, ami nem idegenít el, sőt, valami emberi titokba avat be – egy csendesen megbújó film nagyon is figyelemre méltó képkockáin.

FORGÁCS NÓRA KINGA

Marguerite – A főkéletlen hang

Marguerite – francia-belga, 2015. Rendezte: **Xavier Giannoli**. Írta: **Marcia Romano** és **Xavier Giannoli**. Kép: **Glynn Speekaert**. Szereplők: **Catherine Frot** (Marguerite), **André Marcon** (Georges), **Michel Fau** (Atos), **Christa Theret** (Hazel). Gyártó: **Fidélité Films**. Forgalmazó: **ADS Service**. Szinkronizált. 127 perc.

Épp bemutatásra vár egy életrajzi film Florence Foster Jenkinsről, a híresen tehetségtelen önjelölt operaénekesről, akinek senki nem szólt, hogy fűlsértő a hangja. Stephen Frears rendező, Meryl Streep és Hugh Grant játszanak benne, de néhány szemfüles francia megelőzte őket. Noha igaz történeten alapul, a Jenkins élete által inspirált film nem túl eredeti: jellemezhető az *Amadeus*, az *Ed Wood* és az *Alkony sugárút* ötvözeteként, utóbbit ráadásul (talán öntudatlanul) meg is idézi egy Erich von Stroheim karakterére emlékeztető lakáj figurájával. A film a XX. század eleji Franciaországban játszódik, címszereplője, Marguerite pedig egy zenehajongó arisztokrata, aki kizárólag elnéző baráti körének énekel, amíg egy tréfás kedvű zenekritikus „annyira rossz, hogy már jó” alapon pozitív recenziót nem ír róla. A középkorú nő vérszemet kap és karriert szeretne operaénekesként, néhány rosszakarója pedig adja alá a lovat.

A *Marguerite*-en meglátszik, hogy megtörtént eseten alapul, és ez nem válik előnyére. A hősnő kérészetű karrierjét ugyan következetesen fedi le, ám közben mellékkarakterek morzsolódnak le és bukkanak fel az oldalán mindenféle dramaturgiai rendszer nélkül.

A művészetek képviselői közül csak az énekeseknek van elengedhetetlen szüksége a visszajelzésre, mivel mindenki máshogy hallja a saját hangját. Viszont pont ez a kivételes helyzet teszi szimpla vígjátékká a filmet, miközben szólhatott volna a dilettantizmusról és a giccs esztétikájáról is, mint a *Nagy szemek*, vagy a gazdagok dekadenciájáról, mint a *Foxcatcher*. Xavier Giannoli filmjének humora ehelyett korántsem áll távol az „annyira rossz, hogy már jó” komikumtól, legviccesebb jelenetei ugyanis Marguerite ellenállhatatlanul hamis performanszai.

CSIGER ADÁM

Így jártam a mostohámmal

Lolo – francia, 2014. Rendezte: Julie Delpy. Írta: **Eugénie Grandval** és **Julie Delpy**. Kép: **Thierry Arbogast**. Szereplők: **Julie Delpy** (Violette), **Dany Boon** (Jean-René), **Karin Viard** (Adriene), **Vincent Lacoste** (Lolo). Gyártó: **Mars Films / The Films / France 2**. Forgalmazó: **ADS Service**. Szinkronizált. 99 perc.

Az *Így jártam a mostohámmal* Julie Delpy rendezőként és társforgatókönyvíróként jegyzi, főszereplőként pedig a sztárszerzői kézjegyévé vált neurotikus-komikus entellektüel figuráját vi-

szi tovább benne. Szerzői pályafutásának ez talán az eddig leginkább mainstream darabja, jellegzetes fogásai (szűk időkeret, bogaras értelmiségi szócsaták, feszes színészszerkesztés, jellegzetes nagyvárosi közeg, naiv romantika) közül kizárólag a pályáját végigkísérő, húsz éve változatlan, csak épp egyre korosodó – és ebből fakadóan egyre szarkasztikusabb – hősnő alakját tartja meg változatlanul. A Delpy-féle nő: sznob, magányos, túlérzékeny és hipochonder értelmiségi, aki kissé meg van hívva, és semmire sem büszkébb, mint arra, hogy párizsi. Mindezekben túl mégis bájos, és van benne – mint a filmrendező Delpy-ben is, ahogyan ez a film is bizonyítja – egy jó adag romantikus optimizmus, ami a párkapcsolatokat illeti.

A klasszikus romkom dramaturgiával és sok-sok blőd humorral (meg némi jól sikerült burleszkkel, lásd: kardozós nagyjelenet) átszőtt mostani történet szerint a divatszakmában tevékenykedő, negyvenes szingli egy biarritzi nyaralás során végre megismerkedik egy férfival, aki ugyan egyszerű mint a bot, de az ágyban tudja a dolgát. Bontakozó románcuk hamar rendhagyó ödipuszi szerelmi háromszögé bővül, a nő 19 éves fia, Lolo ugyanis nem nézi jó szemmel

anya kapcsolatát, és klasszikus gyerekcsinnyekkel, majd gonosz ármánykodással próbálja elűzni az udvarlót. A film szélsőségesen, már-már szórakoztatóan gyermekes, és egyetlen percre sem kíván túllépni a műfaji kereteken. Ugyan a rendező néhol igazán megcsillantja érényeit – a fiát alakító Vincent Lacoste például sziporkázik – és egy rövid epizód erejéig még Karl Lagerfeldet is megcameóztatja, ennek a filmnek végső soron egyetlen érénye van: hogy Delpy játszik benne.

KOVÁCS KATA

Szüleink szexuális neurózisai

Dora oder Die sexuellen Neurosen unserer Eltern – svájci-német, 2015. Rendezte és írta: **Stina Werenfels**. Kép: **Lukas Streb**. Zene: **Peter Scherer**. Szereplők: **Victoria Schultz** (Dora), **Jenny Schily** (Kristin), **Lars Eidinger** (Peter), **Urs Jucker** (Felix). Gyártó: **Dischoint Ventschr Filmproduktion**. Forgalmazó: **Vertigo Média Kft.** *Feliratos*. 90 perc.

Dora 18. életévét betöltő, dszexualitásában éppen virágzó lány, szüleivel él, jön-megy, dolgozik, egyedülálló, és nyers nemi életen nyugvó kapcsolatot ápol egy nem éppen gáláns férfival. Mindez többé-kevésbé átlagos élethelyzet

lenne, ha Dora nem lenne mentálisan sérült, aki némiképp több felügyeletre szorulna, mint amit trendi berlini életet élő szülei adnak neki. Családjának látszólagos jó szándéka az, hogy lányuk ugyanolyan életet éljen, mint bárki más a generációjából. Dorának így olyan kalandokban lehet része, mint a nemi-erőszak, viszonzatlan szerelem, tini-anyaság, amely eseménysorozat egy rendkívül frusztráló anya-lánya viszonyba csúcsosodik ki.

A *Szüleink szexuális neurózisai* renthagyó felnövéstörténet, szépen végigvitt szimbolikával tart görbe tükröt napjaink nevelésbeli liberalizmusának, ujjal mutogat az infantilis szülőkre, akik a figyelmeztető jelek és saját frusztrációik ellenére sem képesek felülkerekedni ideológiáikon. Stina Werenfels rendező bravúrosan ravszerű járja körbe a kérdéskört; a film első negyedében Dora hol szépelgő, hol brutálisan naturalista *point-of-view* képsorokkal jószerelem megerősökölje egyszersmind maximálisan elidegeníti a nézőt, miközben egyetlen olyan figurát nem mutat, akivel bármilyen szinten azonosulhatna. Csak az események lassú csordogálása közben hámozza ki a szülők bágyadt, megértő mosolya mögött megbúvó méltatlan indu-

latokat, és szinte csak az utolsó percben leplezi le a tényt, hogy klasszikus anya-lánya melodramát prezentál. A *Szüleink szexuális neurózisai* igen zavarba ejtő, ám annál kalandosabb pszichológiai játékot űz mind karaktereivel, mind a nézővel. Súlyos ellentétekre épít, amiket sorban visszajára fordít, ráadásul amilyen nagyzó metaforán keresztül mutatja be képletét, olyan finom, keresetlen minimalizmussal viszi végig a történetet.

ALFÖLDI NÓRA

Ha Isten úgy akarja

Se Dio vuole – olasz, 2015. Rendezte: **Edoardo Maria Falcone**. Írta: **Marco Martani**. Kép: **Tommaso Borgstrom**.

Zene: **Carlo Virzi**. Szereplők: **Marco Giallini** (Tommaso), **Alessandro Gassman** (Pietro), **Laura Morante** (Carla), **Ilaria Spada** (Bianca). Gyártó: **Wildside**. Forgalmazó: **Cinenuovo**. *Feliratos*. 100 perc.

Egy kellőképpen tuskó figura bármilyen vígjátékot elvisz a hátán, kivéve, ha a történet arról szól, hogyan válik hő-sünk bunkóból jó emberré, hiszen így az utolsó felvonásra eltűnik a történetből a humorforrás. Edoardo Maria Falcone filmjének szívsebész főhőse tökéletesen megfelel a fenti kritériumoknak, arroganciája, szélsőséges materializmusa és savas megjegyzései alapján mintha egy alma materben végzett volna Dr. House-zal. Amikor viszont egy karizmatikus prédikátor hatására fia bejelenti, hogy orvosi pálya helyett papnak készül, az ateista doktor vérszemet kap, és minden erejével megpróbálja hitelteleníteni a börtönviselt lelkeszt.

A főképp kínos szituációkra és a modern élet vélt sekélyességének kigúnyolására épülő komédiát minduntalan nehézkessé teszi az alig leplezett ideológiai töltet: a *Ha Isten is úgy akarja* tanmese a „nem csak kenyérrel él az ember” bibliai tanulsága mentén, ami szereplőit szükségképpen elrajzolt típuskarakterekké (zvígjáték esetében még meg-

bocsájtható vétek), cselekményét pedig kiszámíthatóvá teszi. A doktor útja a totális székszisztól a megalázó helyzetek sorozatán át a részleges megtérésig, illetve családjának eközben elmélyülő válsága és annak feloldása afféle habkönnyű *Teorémát*, egyben a keresztényi szeretet védőbeszédét kínálja a szekularizált nyugatnak, eközben viszont olyan övön aluli húzásokat is bevét, mint a homoszexualitás elfogadásának és a vallás tagadásának kijátszása egymás ellen rögtön az alapkönfliktus bemutatásakor. Aranyország Szent János szerint Jézus sosem nevetett, és a *Ha Isten is úgy akarja* híven illusztrálja, hogy miért: a humor és a tanítás ebben az esetben óhatatlanul kioltják egymást, hiába akad Falcone filmjében pár eltalált geg, ha azok mögött rendre ott ólálkodik a didaxis ördöge.

SEPSI LÁSZLÓ

Káosz karácsonyra **▲**

Love the Coopers – amerikai, 2015. Rendezte: Jessie Nelson. Írta: Steven Rogers. Kép: Elliot Davis. Zene: Nick Urata. Szereplők: Diane Keaton (Charlotte), Olivia Wilde (Eleanor), John Goodman (Sam), Marisa Tomei (Emma), Ed Helms (Hank). Gyártó: Imagine Entertainment / CBS Films. Forgalmazó: Freeman Film. Szinkronizált. 107 perc.

Milyen a tipikus karácsonyi film? Sajnos nem olyan, amiben egy szabadnapos rendőrtiszt vérfoltos atlétrikóban túszokat ment, és nem is olyan, amiben egy tapló télapó részegen kellemtelkenedik a felcícomázott áruházban. Inkább a *Káosz karácsonyra* receptje az általános: a csúcspontot az jelenti, amikor szenteste összegyűlik a család, az előzményekben pedig azt figyelhetjük, hogyan készülődnek a rokonok az ünnepre. Mindig van köztük, akinek egyáltalán nincs kedve a közös karácsonyozáshoz (a cinikusok szerepében ezúttal Olivia Wilde és Marisa Tomei), más komoly előkészületeket tesz (Diane Keaton, aki talán maga is megfellebbezett róla, hogy egyszer már eljátszotta ugyanezt a szerepet a *Kökevény családban*), de szerepelnek aranyos gyerekek és karácsonyi masnival díszített kutya is.

A *Káosz karácsonyra* alkotói – a *P.S. I Love You* írója és a *Nevem Sam* rendezője – hisznek abban, hogy ha egy helyett öt közhelyes történetet bonyolítanak párhuzamosan a nagy családi összehozulásig, akkor izgalmasabb és újszerűbb lesz a végeredmény. Téves elképzelésük miatt a játékidő majdnem kétórára nyúlik, miközben a rőfögő hangokat hallatód Ed Helmsnek egyáltalán nincs

helye a történetben, és Marisa Tomei cselekményszála is csak szétzilálja a sztorit. Igaz, hogy befért néhány, a republikánusok és demokraták között feszülő ideológiai ellentétet kifiguráló poén – ezeket az Olivia Wilde által játszott tékozló lány szálába írták, amely elcsépelt alaphelyzete ellenére is a legfrissebbnek hat a mozaikból –, de a *Káosz karácsonyra* így sem több mint karácsonyifilm-generátorral programozott, kizárólag ünnepi fogyasztásra szánt semmisség.

KRÁNICZ BENCE

Krampusz **▲**

Krampusz – amerikai, 2015. Rendezte: Michael Dougherty. Írta: Todd Casey és Michael Dougherty. Kép: Jules O'Loughlin. Zene: Douglas Pipes. Szereplők: Emjay Anthony (Max), Adam Scott (Tommy), Toni Collette (Sarah), David Koechner (Howard), Allison Tolman (Linda). Gyártó: Legendary Pictures / Universal Pictures. Forgalmazó: UIP-Duna Film. Szinkronizált. 98 perc.

Akarácsonyi horror bevett Aműfaja az ünnepekre időzített filmkínálatnak, még ha nincs is akkora piaca, mint a romantikus komédiáknak vagy animációs filmeknek. Többnyire szerény költségvetésű darabok készülnek annak a nem túl

népes, de biztos közönségnek, amelyek a túlsorduló szeretet ünnepe nagy igyekezettel keresi a borzalmainak dagonyázó mozgóképes fantáziákat. Nemrégén volt divat a karácsonyi témájú slasher-klasszikusok újrafeldolgozása, és a *Krampusz* által megidézett horror-komédia stílus is a nyolcvanas években élte virágkorát. Chris Columbus és Joe Dante *Szörnyecsckélje* lehetett az elsőszámú minta Michael Dougherty életszerű környezetben játszódó, rémisztő és mókás fordulatokban egyaránt bővelkedő karácsonyi mozijához.

A főcímmelenetben az áruházba viczorogva bezúduló vásárlók, az utolsó hintalóért ököltre menő apukák és a közönyös álmikulás ölében hisztérikusan zokogó gyerekek tökéletesen közvetítik a karácsony sötét oldalának hangulatát. A nyitány sokat ígérő, ezt a tempót és intenzitást azonban nem sikerül tartani. Pedig a színészek jók, nincs bohóckodás, a karácsonyt csak nyugtatókkal elviselő, a gyűlölt rokonokra kényszeredetten mosolygó családot közeli ismerősünknek érezzük. A közép-európai folklórból kölcsönzött szörny is hatásos. A mikulás-mesékben a csodában megingathatatlanul hívó hős jutalmat kap, a *Krampusz* a hitüket elvesztők megbüntetéséről

szól. A szarvas-patás címszereplő kegyetlen pribékjeivel, a szögbelövével támadó mézeskalács-manókkal és a kannibál porcelánbabákkal terrorizálja a békésen karácsonyozó kertvárosi lakosokat. A forgatókönyvíróként (*Superman visszatér*) és rendezőként (*Adsz vagy kapsz*) sem kezdő Dougherty jópofa, szerethető filmet készített. Ahhoz viszont, hogy az új *Szörnyecskékként* üdvözölhessük, erősebb sztori, egy-két ráadás fordulat mindenképp kellett volna.

KOVÁCS MARCELL

Truman

Truman – argentin-spanyol, 2015. Rendezte: **Cesc Gay**. Írta: **Tomás Aragay**. Kép: **Andreu Rebés**. Zene: **Nico Cota**. Szereplők: **Ricardo Darín** (Julian), **Javier Cámara** (Tomás), **Dolores Fonzi** (Paula). Gyártó: **Trumanfilm**. Forgalmazó: **Cirko Film Kft.** *Feliratos*. 108 perc.

Cesc Gay a szerelem katalán krónikása, szóljon az bár vakációzó kamaszfűkről (*Őrülségek nyara*), nagyvárosi harmincasokról (*A városban*) vagy házas emberek platói románcáról (*Fikció*). Gay idei alkotása importálja Javier Cámarát és Ricardo Darínt a legutóbbi nagyjátékfilmjéből (*Péntek Barcelonában*) és csak látszólag vált tonát: ezúttal egy olyan madridi színész utolsó napjait veszi szemügyre, aki a szenualiz-

mus jegyében töltötte el a rá kiszabott időt mind az élet, mind pedig a színház színpadán.

A Darín által elsőrangúan megformált, magányosan élő művész, Julián alakján keresztül kísérhetjük figyelemmel azt, miképpen megy az *ars moriendi* a létszomj roppant bilincseiben élő romantikus hősszerelmeknek. Egy Kanadába költözött, rég nem látott gyermekkori barát, Tomás (Cámara érzékeny alakításában) látogatja meg a halálos betegségben szenvedő, elvált férfit: a film cselekményét kettőjük kapcsolata strukturálja, amint hétköznapi életképeket kapunk az elbúcsúzás stációiról (pl. a színész Amszterdamban élő fiának meg látogatása, a címszereplő kutyája elhelyezése, temetkezési ügyintézés). A *Truman* komoly érdeme, hogy a halmozottan melodramabarát téma ellenére (rosszindulatú, áttétes rákbetegség hatása egy búsló kutyával a háttérben) Gay egyaránt tartózkodik a szentimentalizmustól és az erőlködő bölcselkedéstől. Visszafogott, finomra hangolt mozija nem a grandiózus felismerésekről és bombasztikus vallomásokról, inkább a megbékélésről és az elengedésről szól egy bensőséges barátság történetében ágyazva. Az elmúlt harmincöt évre visszatekintve úgy tűnik, hogy Ricardo Darín nemcsak a kortárs argentin, hanem az egész spanyolajkú filmművé-

szet legkiválóbb élő színészegyénisége – már csak miatta is figyelemre érdemes a *Truman* emberközeli, intim jellemrajza.

TESZÁR DÁVID

Holtpont

Point Break – amerikai, 2015. Rendezte: **Ericson Core**. Írta: **Kurt Wimmer**. Kép: **Ericson Core**. Zene: **Junkie XL**. Szereplők: **Luke Bracey** (Utah), **Edgar Ramirez** (Bodhi), **Teresa Palmer** (Samsara), **Ray Winstone** (Papas). Gyártó: **Alcon Entertainment**. Forgalmazó: **Big Bang Media**. *Szinkronizált*. 113 perc.

Akadnak egy kultuszfilmnek olyan érdemei, amelyeket durva igazságtalanság lenne számon kérni a remake-jétől: az 1991-es *Holtpont* esetében ilyenek az érzéki szépségű akciójelenetek, Kathryn Bigelow férfifitest-fetiszáló női tekintete, és a Reeves-Swayze sztárpáros napsugaras karizmája. Aligha tartoznak azonban ezek közé a legendás akció-thriller úttörő kaszkadőrszámái és a kiválóan adagolt fordulatok, amelyek egyrészt szoros egységben tartották a látványjeleneteket, másrészt egyre mélyebbre húzták a nézőket a hőspáros drámájába. Az idei újrás az könnyebb kihívást teljesítette: miközben élesben felvett lélegzetelállító sportmutatóvanyai a világ lenyűgöző tájain magasan túlszárnyalják az elődöt (helyenként annyira magasan, hogy már hitelüket

vesztik), a történetmesélés pályáján csupán csúfosan átbújik a lécc alatt.

A kultfilm-remake-ekre és „renegát bűnvadász”-sztorikra szakosodott Kurt Wimmer alapjában megőrzi az eredeti mesét a sötét oldal bűvkörébe kerülő beépült FBI-ügynökről, ám forgatókönyve immár eleve akciómátrixra épít: öko-terrorista antagonista egy japán „poli-atléta” guru nyolcpontos bakancslistájának teljesítésével próbál eljutni saját nirvánájába, ezzel biztosítva a tíz percenként kötelező bravúrt mexikói barlangi ejtőernyős ugrástól („Az Ébredő Föld”), alpesi magashegyi snowboardozáson át („A Jég Élete”) a venezuelai Angel Falls vízesés szabaduló sziklamászásáig („A Hat Élet Mestere”). Erre a feladatra az operatőr-rendező Ericson Core maximálisan meg is felel, de Wimmernek hála a hamisítatlan extrém sport-pornó hatásszüneteiben cselekményvezetés helyett be kell érniünk a szereplők között zajló mély értelmű eszmecsere-kkel a Lélek természetéről és a Teremtés lelkeről („Az eszmék erősek, de egy bálnavadász-hajó erősebb”) – az összhatás olyan kiábrándító, mintha csak Michelle Wild két eszméletlen ágyjelenet között füstölőt gyújtva Coelho-idézetekkel tömné gang-banger partnereit a vágy filozófiájáról.

VARRÓ ATTILA

frissessége teljében válaszol Gelencsér Gábor filmtörténész inspiráló kérdéseire, majd' negyven év múltán is precízen felidézve a film forgatásának körülményeit és műhelytitkait. Különös tekintettel Tóth Janó a *Szerelem és a Macskajáték* erényeit folytatató operatőri teljesítményére.

SCHUBERT GUSZTÁV

Kánikulai délután

Dog Day Afternoon – amerikai, 1975. Rendezte: **Sidney Lumet**. Szereplők: **Al Pacino, John Cazale, James Broderick, Charles Durning**. 124 perc. Forgalmazó: Warner / ProVideo.

Az 1975-ben készült *Kánikulai délután* – az 1973-as *Serpico* után – Sidney Lumet és Al Pacino második közös munkája volt. A megtörtént eseményeket feldolgozó, érzékeny társadalmi kérdéseket feszegető, feszült bűnügyi film szinte teljes cselekménye egy rablók, majd rendőrök által ostrom alá vett bankfiókban és környékén játszódik, az elbeszélés azonban egy percre sem veszít intenzitásából. Igaz, már a *12 dühös ember* (1957) óta tudhatjuk, hogy Lumet rendkívüli találékonysággal épít fel akár egyetlen szűk térben is összetett konfliktusokat. Gondosan megírt, de a szükséges pillanatokban rugalmasan kezelt forgatókönyv és jó érzékkel kiválasztott színészek – „csupán” ennyi Lumet titka; és ahogy Henry Fonda körül felszikrázik a levegő a *12 dühös emberben*,

Egy erkölcsös éjszaka

Magyar, 1977. Rendezte: **Makk Károly**. Szereplők: **Psota Irén, Makay Margit, Cserhalmi György**. 95 perc. Forgalmazó: **MANDA**.

Hunyady Sándor finom mívű, kevéssé szóval is sokat mondó, csendes iróniával átszótt novellája, *A vöröslámpás ház* nem véletlenül ihlette meg a forgatás idején az ötvenen épp túllépett Makk Károlyt. E nagyszerű filmes stílusa és világlátása sokban hasonlít a magyar próza máig nem eléggé becsült mesterének művészetére. Mindketten a jellemrajz mesterei, a léleknek szerencsére nem annyira mérnökei, mint inkább impresszionistái, bölcs humorral kerülik a szigorú ítélkezést, távol áll tőlük, hogy morális fölényrel nézzenek esendő főhősöikre. Pedig a történet nagyon is provokálja az erkölcsi prédikációt, hősei prostituáltak meg egy léha egyetemista, aki lustaságból egyszer csak ott ragad az olcsó kosztot-kvartélyt és kéjeket kínáló kuplerájban: a mihaszna Kelepei „belefekszik, mint ökör a pocsoltyába”. A paradicsomi állapot azonban nem tart örökké: a „doktor úr” mamája egyszer csak betoppan „a Búza ucca kettőbe”, a műintézmény valódi rendeltetésé-

ről mit sem sejtő puritán öreg hölgy látogatása felbolydítja a pirolámpás ház szokott életritmusát. Az energikus és jószívű madám (Psota Irén tökéletes átlényegülése sokadszor újranézve is nagy élmény) a botrányt kerüendő, azonnal nekiáll megszervezni a színjátékot, a nyilvánosháznak szempillantás alatt szolid leányneveldév kell átlényegülnie, legalábbis annyira időre, ameddig elő nem kerítik a lump Kelepeit, hogy elvigye onnan a mamáját.

A kegyes hazugság, amely Makk előző két remekművének is alapeleme volt, most újfent ironikusan egymásban tükrözteti a nagy- és a kisvilágot. És mint a *Szerelmemben* és a *Macskajátékban*, most is kiderül, nem a kisémbert kényszerítő önáltatása, hanem a társadalom életidegen és álszent rendje a világbotrány. Hunyady novellájában mindössze néhány felszikrázó mondat világít be a boldog békeidő kulisszái mögötti sötétbe, Makk (Örkénnyel és Bacsóval közösen) az anekdotikus rövid történetbe a kisvárosi politikai és gazdasági „elit” korrupszágát és bunkóságát is belefilmezi. A bordélyház ebben a fénytörésben ugyan már jóval kevésbé tűnik idilli-

nek, mégis az egyetlen élhető hely az osztársadalmi hipokrizisben. A tisztességtudó utcalányok legalább egyetlen egy erkölcsös éjszakára magukévá tudják tenni a polgári világ értékrendjét, a köztiszteletben álló, valójában semmirekellő potentátok (parlamentari képviselő, városparancsnok és más beképzelt uracsok) erre legfeljebb egy udvarias kézcsók erejéig képesek. A lelepleződés és a botrány végül elmarad, a Madame szalonja és tükrei romokban, a Mama pedig hazavonatozik szürke falusi magányába. Már azt se tudjuk, sírjunk vagy nevezzünk rajtuk.

Extra: Az ünnepi MANDA-lemez szerkesztője, Fazekas Eszter egészestés extrával egészíthette ki a 90 éves Mestert köszöntő DVD-t. Makk Károly nagy örömünkre személyesen lábjegyzeteli az *Egy erkölcsös éjszaka* 95 percét. Szellemi

és talajközelen tartják a hivatásos guberálóként tevékenykedő kisleány történetét. Rafael és barátai véletlenül lelnek rá a korrumpált elit titkait leleplező dokumentumokra, és fejükbe veszik, hogy a nyilvánosság elé tárják azokat, ha el tudnak menekülni a gengszterek zsoldjában álló rendőrök elől.

A nagyszerű Richard Curtis (*Igazából szerelem, Időről időre*) forgatókönyvében váltakozik a mesébe illő kalandok hangneme, az ifjúsági filmeket idéző gyerekes csínytevéseket és elmés szópárbajokat komor és erőszakos szekvenciák váltják, kiábrándító társadalomképet rajzolva a szemébe és bűnbe fulladó Brazíliáról. Az alkotók hibája, hogy a hitelesnek ható miliőábrázolást a finálé előkészítetlen és irreális fordulatával kezdik ki. Fesztes szerkezete és remek színészei (a ragyogó gyerekszereplőknek többek között Rooney Mara és Martin Sheen szekundálnak) dacára a *Szeméttelp* némi hiányérzetet hagy maga után, mert a nyomozó történetbe nem szeresül a happy end – Dalry filmje talán ezért sem ért el olyan sikereket, mint előképei, az *Isten városa* vagy a *Gettómilliomos*.

Extrák: Nincsenek.

KRÁNICZ BENCE

Légszomj

Air – amerikai, 2015. Rendezte: Christian Cantamessa. Szereplők: Norman Reedus, Sadrine Holt, Djimon Hounsou. Forgalmazó: SPHE. 91 perc.

„Már csak én vagyok. És az apokalipszis hibernált túlélőire vigyázó férfi dűnnyögi ezt a *Légszomj* fináléja felé, akinek fél évente fel kell ébresztetni önmagát, hogy a kiválasztottak álmatl felügyelje. Christian Cantamessa filléres kacat-sci-fije az emberiség utolsó bunkerében játszódik, ahol a technikusok az idejüket áldozzák fel a privilegizált osztályok jövője oltárán. A mozdulatlan két karbantartója (a spleenes Norman Reedus a *Walking Dead*-ből és a mamlasz Djimon Hounsou) egy hibernált világban öregszik: kazettás videomagnó és katódcsöves monitorok veszik őket körül, a falakon dauerolt hajú poszterlányok vigyorognak, a hangszávon pedig jellegzetes szintizene bűg – mintha a gamer-világból érkezett rendező örök jelenként gondolta volna újra a nyolcvanas éveket.

A fapados retro-futurista díszletben egy (szerelmi) háromszög bontakozik elő a két melós és egyikük hibernált (ám a férj képeletében folyton megjelenő) felesége között. A *Légszomj* elnagyolt melodrá-májában nem csupán a barátság és a szerelmi hűség feszül egymásnak, de a kizsákmányolt prolik szolidaritása és a boldogság burzsoá vágya is – vagy éppen a józan ész és az örület, amely a zárlat happy endjét némi kétértelműséggel színezi át. De ami igazán komolyan vehető és tényleg működik, az legkivált az ősi sci-fi-kütyűkkel és a lerohadt díszletvilággal

folytatott hétköznapi küzdelem – meg talán Norman Reedus elárult karakterének filmvégi fájdalma („Arról volt szó, hogy egy család vagyunk”). Cantamessa mozija első látásra egészen érdekfeszítő filmnek mutatja magát – de elmaszatolt ötleteit és értelmetlen titkait számba véve már inkább az időpocsékolás egyik lehetséges formájának tűnik.

Extrák: Werkfilm és interjú a színészekkel.

NAGY V. GERGŐ

Farkas

Wolf – amerikai, 1994. Rendezte: Mike Nichols. Szereplők: Jack Nicholson, Michelle Pfeiffer, James Spader. Forgalmazó: SPHE. 125 perc.

„Kapitalizmus farkastörvé-nyeiket” emlegetni különösen csábító egy olyan film esetében, amely komolyan veszi a közhelyet, és eljátszik a gondolattal: mi történne, ha egy neves New York-i könyvkiadó főszerkesztőjét teliholdkor farkas harapná meg, és a dereszédő halántékú férfi az így visszanyert ifjú energiáival vetné bele magát a vállalati harcokba. Will Randalt (Jack Nicholson) ugyanis éppen kirúgja a kiadó új tulajdonosa, a helyére pedig fiatalabb és arrogánsabb tanítványát (James Spader) ültetné.

Mindaddig, amíg a farkas-harapás okozta testi változások, a kifinomult hallás és szaglás, az állati könyörtelenség váratlan sikerekhez juttatják a főhöst

az üzleti életben, Mike Nichols filmje a szabadpiac kritikáját nyújtó szatíráként működik. A rendező érezhetően a cselekmény első felében van igazán elemében, az öltönyös pojják üzelmeibe – szó szerint – beleborondító Randall a mindenkor *establishment*tel békülni képtelen nicholsi hősök (a *Diploma előtt* Benje, a *22-es csapdája* Yossarianja) sorába illeszkedik. A történet azonban fokozatosan a klasszikus szörnyfilmes mintát követő horrorba fordul, ijesztőnek ugyanakkor egy perccig sem nevezhető. Nichols értelmiségi humora bizarr elegyet képez a látványos átváltozásokkal és erősszakos vérfarkas-összecsapásokkal, a műfaji képletet pedig Randall és a kiadóvezető lánya (Michelle Pfeiffer) melodrámba hajló románcja is gazdagítja.

Hogy a *Farkas*t mégsem temeti maga alá az egymást kioltó zsánermotívumok keverése, az elsősorban a film tervét tizenkét évig dédelgető Nicholson szokásosan intenzív, magával ragadó játékműlik, és Nichols rendezői rutinján, amellyel a tőle tökéletesen idegen horrorközegben is eligazodik. A két hollywoodi legenda negyedik, egyben utolsó közös filmje hibáival együtt is a farkasembermitosz izgalmas variációja, és a kilencvenes évek presztízshorrorjainak is jellemző darabja, Coppola *Drakulája* vagy Branagh *Frankensteinje* mellett.

Extrák: Semmi.

KRÁNICZ BENCE